

12 ключових фактів про Державний бюджет на 2024 рік

1. Доходи державного бюджету на 2024 рік (із урахуванням трансфертів) затверджено на рівні 1,77 трлн грн (у т. ч. загальний фонд – 1,6 трлн грн та спеціальний фонд – 171,8 млрд грн), що на 24,9% більше від поточного плану доходів на 2023 рік (у т. ч. загальний фонд – на 27,3% більше та спеціальний фонд – на 5,7% більше). Податкові надходження у 2024 році заплановано на рівні 1,57 трлн грн або 131,7% від плану зі змінами на 2023 рік, неподаткові надходження - 186,6 млрд грн або 96,2% від 2023 року. Найбільшими драйверами зростання планових податкових доходів у 2024 році стануть ПДФО і військовий збір - 300,3 млрд грн або 166,5% від поточного плану на 2023 рік (причина такого зростання - переспрямування військового ПДФО із місцевих до державного бюджету), податок на прибуток підприємств - 183,7 млрд грн або 165,9% від 2023 року (зростання пов'язане із ухваленням законопроекту [№9656-д](#) про оподаткування прибутків банків) та внутрішній акциз - 98,2 млрд грн або 152,6% плану на 2023 рік (через підвищення ставок акцизного податку та мінімального податкового зобов'язання на тютюнові вироби, ймовірно подорожчання пального, нарощування виробництва вітчизняної підкацізної продукції). Загалом збільшення очікуваних надходжень податкових платежів також пов'язано із досить оптимістичним макроекономічним прогнозом на 2024 рік.

2. Від НБУ у 2024 році повинно надійти лише 17,7 млрд грн, що у 4 рази менше ніж заплановано на 2023 рік (71 млрд грн). Окрім цього з остаточної редакції закону про бюджет-2024 прибрано статтю, яка у разі продовження дії воєнного стану в Україні давала можливість Національному банку за пропозицією Мінфіну перерахувати до державного бюджету більшу частку прибутку. Тому, швидше за все сума в розмірі 17,7 млрд грн є остаточною.

3. Видатки бюджету у 2024 році плануються на рівні 3,3 трлн грн, що на 729 млрд грн (22%) більше за планові показники бюджету 2023 року, але майже на 83 млрд грн (2,5%) менше плану зі змінами на 2023 рік. **Головним пріоритетом на 2024 рік є фінансування видатків на оборону та безпеку, на яку буде спрямовано загалом 1,67 трлн грн (21,7% ВВП та 50,4% від загальної суми видатків).** На відміну від бюджету поточного року, у 2024 році суттєво скорочені непершочергові видатки, головним чином капітального характеру. Однак, у продовження тенденцій 2023 року значний обсяг фінансування передбачений і на соціальну сферу (477 млрд грн), в першу чергу на підтримку Пенсійного фонду, а саме на виплати пенсій та субсидій з оплати ЖКГ.

4. Найбільше грошей у своє розпорядження в бюджеті 2024 року отримає Міноборони - 1164 млрд грн, з яких 882,8 млрд грн передбачається на заробітні плати, медичне забезпечення та допомогу сім'ям військовослужбовців. На потреби Сил Оборони також спрямовані кошти з "військового" ПДФО - близько 96 млрд грн замість місцевих бюджетів будуть використані у таких пропорціях:

- 45% - для Держспецв'язку на дрони;
- 45% - для Мінстратегпром для розгортання виробництва та підсилення ОПК;
- 10% - військовим частинам (пропорційно до сплаченого ПДФО).

Мінсоцполітики отримає 470,3 млрд на цільові програми соціального направлення, такі як захист дітей, підтримка

малозабезпечених сімей, підтримка людей, які потрапили у складні життєві обставини та інші. МВС – 324,2 млрд грн, які будуть розподілені між відомствами міністерства, а саме Нацполіцією, Нацгвардією, ДСНС та Держприкордонслужбою. МОЗ – 199 млрд грн, в першу чергу на програму гарантій медичного обслуговування населення. МОН – 171 млрд грн (разом з загальнодержавними видатками) на освітню субвенцію місцевим бюджетам та на підготовку кадрів закладами вищої освіти.

У 2024 році відмовилися від більшості інфраструктурних проектів, серед яких програма розвитку мережі та утримання автомобільних доріг (-27,5 млрд грн), субвенція на місцеві дороги (-16 млрд грн) та розбудова прикордонної дорожньої інфраструктури на українсько-польському кордоні (-1,5 млрд грн). Серед нових напрямків фінансування виділяються кошти на програми з відновлення, а саме "Підтримка швидкого відновлення України" - 3,2 млрд грн (яка, як і більшість проектів з відновлення, фінансується за рахунок коштів міжнародних донорів) та програму гуманітарного розмінування від Мінекономіки - 3 млрд грн.

5. Видатки Мінсоцполітики в бюджеті на 2024 рік становлять 470,3 млрд грн (+6,9 млрд грн або 1,5% до поточного плану 2023 року). Трансферти з держбюджету до Пенсійного фонду є найбільшим напрямом фінансування у Міністерстві, які разом складають 321,8 млрд грн (68,4%), у т. ч. на пенсійні програми та покриття дефіциту фонду – 271,9 млрд грн, на пільги та житлові субсидії - 49,9 млрд грн. Як і у 2023 році, найбільшими прямими видатками Мінсоцполітики є соціальний захист громадян, які потрапили у складні життєві обставини – 88,7 млрд грн, підтримка малозабезпечених сімей - 20,2 млрд грн, на соціальний захист осіб з інвалідністю - 6,7 млрд грн.

6. У держбюджеті на 2024 рік передбачено значне збільшення видатків на ветеранську політику до 13,6 млрд грн (+6,7 млрд грн або +98,2% до поточного плану 2023 року), що удвічі більше, ніж у поточному році. Найбільше коштів (3,8 млрд грн) буде спрямовано на впровадження та розвиток інституту помічника ветерана у громадах.

7. Дефіцит бюджету третій рік поспіль перевищує однознакові показники і запланований на 2024 на рівні 20,6% ВВП, або 1,57 трлн грн, що пов'язано зі значним зростанням видатків на оборону, скороченням економіки та обмеженнями можливостями для збільшення податкових зборів. Тим не менш, це на 21% менше абсолютних значень планового дефіциту на 2023 рік. Хоча збільшуються можливості для залучення боргу всередині країни завдяки активності банків, юридичних осіб і населення, залучати борг на ринкових умовах за кордоном залишається неможливим.

8. Так само, як і в попередньому році, більшу частину фінансування 76% або 1,67 трлн грн (екв. 41 млрд дол. США, по середньому курсу 40,7 грн/дол.) планується залучити за кордоном від МФО або двосторонніх партнерів. Виплати за зовнішнім боргом будуть мінімальними, тому чисте залучення зовнішнього боргу становить майже 90% від валового зовнішнього фінансування, або 1,57 трлн грн (38,5 млрд дол. США). Очікується, що це буде поєднано з активізацією внутрішнього ринку, де планується залучити 526 млрд грн (понад 12,9 млрд дол. США), або з урахуванням погашень - 81,4 млрд грн (2 млрд дол. США) чистими.

9. Як наслідок, на кінець 2024 року прогнозний обсяг державного та гарантованого державою боргу становить **103,5% ВВП або 7,91 трлн грн (188 млрд дол. США** по прогнозованому курсу на кінець 2024 року 42,1 грн/дол.). Це значно вище Маастрихтського критерію (60%), та «безпечного» (який не гальмує економічне зростання) рівня 64% для країн, що розвиваються, визначеного дослідженням Світового банку, і в майбутньому може потребувати заходів щодо зменшення боргового навантаження.

10. **Очікуване зростання реального ВВП у 2024 році було дещо скориговане у фінальній версії бюджету і складає 4,6%. Рівень інфляції може опуститись нижче 10% до рівня 9,7% (грудень до грудня), що пов'язано зі сповільненням інфляції та дефляцією в липні та серпні 2023 року. Середнє значення обмінного курсу у 2024 році, як параметр бюджетних розрахунків, закладений в розмірі 40,7 грн за долар США. Прожитковий мінімум 1 січня 2024 року виросте на 331 грн до 2920 грн і залишиться без змін упродовж року.** Однак, на початку 2023 року фактичний прожитковий мінімум був у 2,5 рази більше, ніж законодавчо встановлений. **Мінімальна заробітна плата за 2024 рік виросте двічі:** з 1 січня 2024 року на 400 грн до 7100 грн, а з 1 квітня - ще на 900 грн до 8000 грн. **Середньомісячна зарплата** прогнозується на рівні 21,8 тис. грн.

11. Щодо взаємовідносин з місцевими бюджетами, то ключовою нормою залишилось перенесення "військового" ПДФО з місцевих бюджетів до державного (близько 96 млрд грн). Горизонтальне вирівнювання здійснене без урахування "військового ПДФО", з урахуванням ВПО за даними Мінсоцполітики та кількістю населення станом на 1 січня 2022 р. Базова дотація складатиме **21,1 млрд грн**. Реверсна дотація залишатиметься на рахунках місцевих бюджетів і не перераховуватиметься до державного (14 млрд грн). Окрім цього передбачено 4 дотації місцевим бюджетам на суму 36,8 млрд грн, з яких дотація на здійснення повноважень ОМС на територіях, що зазнали негативного впливу повномасштабної агресії — 33,4 млрд грн (з них 13,1 млрд грн вже розподілено між громадами, що суттєво втратили фінансову спроможність, зокрема внаслідок переміщення "військового" ПДФО, решта — буде розподілятися Кабміном впродовж року).

12. На відміну від минулого року, у держбюджеті присутній розподіл освітньої субвенції між громадами, що дозволить якісніше підготувати проекти місцевих рішень. **Загальний обсяг освітньої субвенції було збільшено на 275,3 млн грн до 103,16 млрд грн**, що на 13,7% більше, ніж уточнений план на 2023 рік. Очікується, що окрім освітньої субвенції **до місцевих бюджетів надійдуть ще 26 різних субвенцій на загальну суму майже 30 млрд грн**. Абсолютно новим трансфертом в наступному році передбачено на будівництво укріплень к лікарнях (1 млрд грн)

* * *

Підготовлено
Центром аналізу публічних фінансів та публічного управління
при Київській школі економіки